

Til
Naturstyrelsen
Gjøddinggård, Førstballevej 2
7183 Randbøl

Arter og Naturbeskyttelse
Den 1. august 2022

Tilladelse til etablering af Naturnationalpark Fussingø

1. Tilladelse

Miljøstyrelsen meddeler hermed tilladelse til etablering af Naturnationalpark Fussingø, jf. § 61 a i naturbeskyttelsesloven.

Grundlaget for tilladelsen er følgende:

- 1) Naturstyrelsens ansøgning af 30. august 2021 om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Fussingø, udarbejdet efter § 61 c i naturbeskyttelsesloven. Ansøgningsmaterialet består af selve ansøgningen om etablering om naturnationalparken, projektbeskrivelse og væsentlighedsvurdering.
- 2) Supplerende oplysninger fra Naturstyrelsen bestående af baggrundsnotat til væsentlighedsvurdering om effekter af bl.a. rydning af nåletræ på grundvandsforekomster.

2. Indledning

Den 19. juni 2020 blev aftalen ”Naturnationalparker og mere natur på land og i havet” indgået mellem regeringen, Radikale Venstre, SF, Enhedslisten og Alternativet, hvoraf de to første naturnationalparker, Fussingø og Gribskov, fremgår. Regeringen har den 4. december 2020 indgået aftale med Radikale Venstre, SF, Enhedslisten og Alternativet om en natur- og biodiversitetspakke. Med aftalen er der afsat 888 mio. kr. i perioden 2021-2024 til bl.a. etablering af naturnationalparker.

Lov om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven trådte i kraft den 8. juni 2021. Loven har til formål at muliggøre etablering af naturnationalparker.

Hovedformålet med naturnationalparkerne er at styrke områdernes natur og biodiversitet ved at give mulighed for etablering af større sammenhængende naturområder, hvor naturen i højere grad end i dag kan udvikle sig på egne præmisser, og hvor der kan udsættes store planteædere med henblik på, at de kan udføre en vigtig økosystemfunktion. Herved tilstræbes så vidt muligt naturlige økosystemer. Naturnationalparkerne skal samtidig give mere spændende naturoplevelser og dermed mulighed for mere friluftsliv og øget turisme i de pågældende områder. Det er hensigten, at naturnationalparkerne skal være

permanente.

Jf. forarbejder til lovens § 61 a indebærer en tilladelse til etablering af naturnationalparker i større statsejede områder, at det enkelte område forvaltes med natur og biodiversitet som hovedhensyn med henblik på, at naturen i området så vidt muligt skal kunne udvikle sig på egne præmisser. Desuden vil området skulle friholdes for skov- og landbrugsproduktion, bortset fra særlige forvaltningstiltag af hensyn til naturen og biodiversiteten, ligesom landbrugsproduktion i henhold til en eksisterende aftale vil kunne fortsætte i opsigelsesperioden eller, i tilfælde af uopsigelighed, indtil aftalens udløb.

Miljøstyrelsen har den 30. august 2021 modtaget en ansøgning fra Naturstyrelsen om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Fussingø. Ansøgningen er indgivet i henhold til naturbeskyttelseslovens § 61 c. Ansøgningsmaterialet består af selve ansøgningen om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Fussingø, projektbeskrivelse og væsentlighedsvurdering. Dertil har Naturstyrelsen fremsendt supplerende oplysninger bestående af baggrundsnotat til væsentlighedsvurdering om effekter af rydning af nåletræ på grundvandsforekomster. Notatet supplerer væsentlighedsvurderingens afsnit 5.4.3. om grundvand.

Miljøstyrelsen har den 31. maj 2022 sendt udkast til afgørelse efter miljøvurderingslovens § 21 i høring.

Miljøstyrelsen varetager behandlingen af sagen og træffer afgørelse efter delegation af 2. juli 2021 fra miljøministeren.

Af forarbejderne til loven fremgår, at en række love ikke er ændret. Det betyder, at myndighedsbehandling efter disse love følger eksisterende praksis og procedurer.

Tilladelsen efter § 61 a træder i stedet for følgende bestemmelser

Forbud mod dyrehold i skovlovens § 8, stk. 1, nr. 4, gælder ikke for fredskovpligtige arealer omfattet af nærværende tilladelse til Naturnationalpark Fussingø.

Tilladelsen medfører, at skovlovens krav om højstammede træer, hugstmodenhed og foryngelsespligt, jf. § 8, stk. 1, nr. 1-3, ikke finder anvendelse på fredskovspligtige arealer inden for det område, som tilladelsen omfatter, jf. lovens § 8, stk. 2.

Opsætning af hegn og andre anlæg eller terrænændringer, som er nødvendige for at styrke områdets natur og biodiversitet, er tilladt i en naturnationalpark, som er omfattet af tilladelse efter naturbeskyttelsesloven, jf. skovlovens § 11, stk. 2, nr. 3.

Tilladelse til etablering af naturnationalpark medfører, at det, uanset naturbeskyttelseslovens § 22, stk. 3, og § 23, stk. 2 kan tillades, at naturnationalparken eller et område heri helt eller delvist indhegnes med henblik på helårsgræsning.

Tilladelsen indeholder en dispensation fra skovlovens §§ 26-28, jf. § 38, stk. 2, hvorfor der ikke skal ansøges særskilt herom. Der kan dog ikke dispenseres fra bestemmelserne, hvis det er i konflikt med habitatbekendtgørelsens regler om beskyttelsen af Natura 2000-områder og bilag IV-arter.

Tilladelse fra andre myndigheder

Følgende afsnit er ikke udtømmende. Naturstyrelsen ansøger om de nødvendige tilladelser og dispensationer hos de relevante myndigheder.

Tilladelsen erstatter ikke kommunernes myndighedsbehandling efter bl.a. vandløbsloven og naturbeskyttelseslovens § 3.

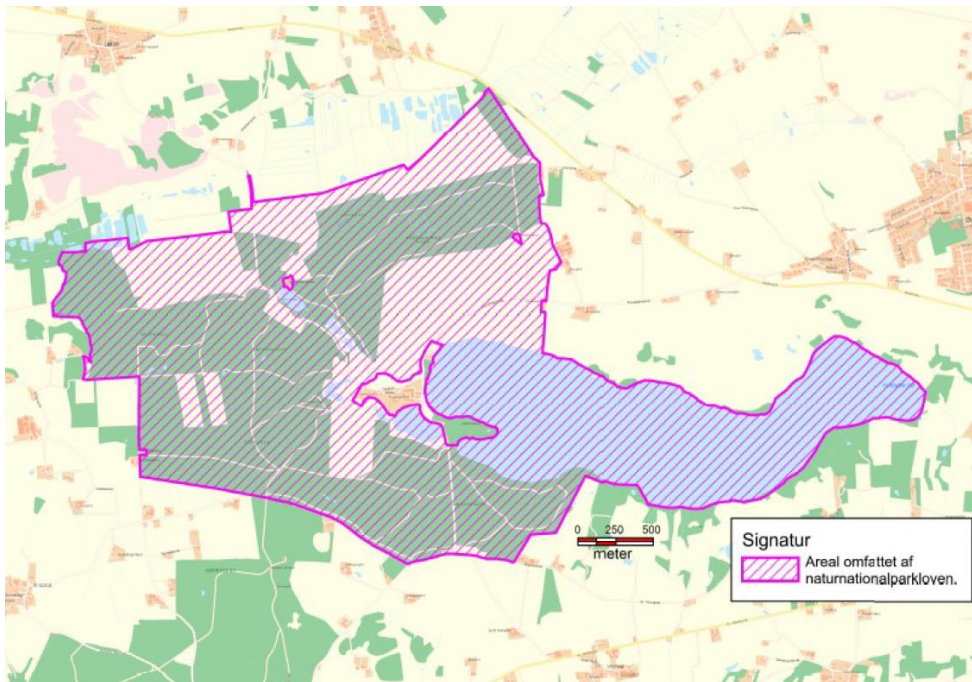
Dispensationer fra naturbeskyttelseslovens § 18 om forbud mod ændringer i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder, skal ansøges hos kommunen.

Nærværende tilladelse erstatter ikke Fødevarestyrelsens myndighedsbehandling i forbindelse med dyrehold i naturnationalparken. Tilladelser, dispensationer mm. vedrørende dyrehold udstedes derfor af Fødevarestyrelsen.

Vejdirektoratet har pr. mail den 11. februar 2022 erklæret over for Naturstyrelsen, at trafiksikkerhedsrevisionen, trin 1 Forprojekt/trin 2 Skitseprojekt, af projekt for etablering af Naturnationalpark Fussingø er foretaget i overensstemmelse med retningslinjerne i Håndbog i Trafiksikkerhedsrevision fra marts 2015.

3. Beskrivelse af projektet

Naturnationalparken har et areal på 833 ha og er beliggende i Randers Kommune (figur 1).

Figur 1 – Geografisk placering af Naturnationalpark Fussingø.

Naturnationalparken har til formål at bidrage til at styrke naturen og biodiversiteten i Danmark. Målet er at opnå et økosystem med naturlige processer og dynamikker og minimal grad af forvaltning.

Etablering af naturnationalparken omfatter følgende aktiviteter:

- 1) Etablering af hegn omkring naturnationalparken
- 2) Biodiversitetsfremmende tiltag
- 3) Genopretning af naturlig hydrologi
- 4) Udsætning af store planteædende pattedyr
- 5) Etablering af friluftsfaciliteter, herunder stier

1) Etablering af hegn omkring naturnationalparken

Der etableres et 2 m højt hegn omkring naturnationalparken. Hegnslinjen har en samlet længde på ca. 14,5 km og består af indre og ydre hegn, indgange og flydespærringer.

Hegnet er et vildthejn af stål og med træpæle (bilag 1). Træpælene er afbarkede pæle af akacie- eller robinietræ (FSC/PEFC certificerede), som er valgt som træsort af hensyn til holdbarhed. Hjørnepæle er runde med en diameter på 14-17 cm. Mellem- og skråstivere er halvskårne med en radius på ca. 7 cm målt vinkelret på den halvskårne flade eller runde pæle med diameter på 10 cm. Længden på pælene er mellem 3 og 4 m. Pælene nedrammes. Hegnet etableres med henblik på at holde græssende dyr inde i parken og på den måde sikre et naturligt ekstensivt græsningstryk i området. Fugle, insekter og mindre pattedyr kan frit passere hegnene, som ikke fastgøres til jordoverfladen. I hegnene vil der være 40 vildtpassager, bl.a. i form af mindre ”porte” placeret ved eksisterende og kendte vildtveksler i terrænet (bilag 1).

Der etableres flydespærringer i Fussing Sø for at holde krondyrene inden for naturnationalparken. Der udlægges 2 flydespærringer, en nordlig med en længde på ca. 700 m og en sydlig på ca. 1.000 m (bilag 1). Landhegnene, bestående af gitternet påmonteret på stålprofiler, vil blive ført ud i vandet til ca. 2,5 m dybde. Herfra vil det blive udlagt en flydespærring, som skal ligge så højt i vandet, at et svømmende dyr ikke kan kigge over det, og på en bunddybde, så et dyr ikke kan springe over ved at sætte af på søbunden. Spærringerne vil derfor blive lagt ud langs søbredden, hvor bunddybden er ca. 2,5-3 m.

Flydespærringerne vil blive opbygget af matsorte ikke reflekterende PEH rør i sektioner af ca. 50 m og med en diameter på ca. 50 cm. De vil blive lukket med påsvejsede endekapper og med ballast, der gør, at en tredjedel af røret er under vandlinjen. Dvs. at ca. 30 cm af spærringen vil være over vandlinjen. Sektionerne samles, og hver enkel samling forankres med kæder til en betonklods eller anker på bunden.

Anlægsfasen

Opsætningen af hegnet finder sted i 3,5 m bredt arbejds spor. Anlægsperioden skønnes samlet at være ca. 5 måneder. Rydningen af dele af arbejds sporet til opsætning af hegnet forventes at have en samlet varighed på ca. 1,5 måned. Selve hegnopsætningen, etablering af færste og flydespærringer vil have en varighed på ca. 3,5 måned. Der vil blive arbejdet i dagtimerne. På det enkelte hegnstræk, vil der således være tale om, at der arbejdes af to omgange med hhv. rydning og opsætning af hegn. Hver arbejdsproces vil på det enkelte sted være af op til en uges varighed, men oftest kun 1-2 dage.

Under anlægsfasen fjernes træer og anden opvækst i et arbejds spor af en bredde på 3,5 m langs hegnslinjen, så maskinen, der skal sætte hegnet, kan komme rundt. Hvor hegnslinjen afsættes, indenfor arbejds sporet, knuses småtræer og buske til terrænoverflade eller stød fra fældede træer nedskæres til max. 5 cm over terræn. Store løvtræer (gamle træer og træer med hulheder) vil blive efterladt i arbejds sporet og der køres uden om disse. På lange strækninger i hegnslinjen vil der ikke være behov for at fælde eller knuse små-træer og buske, fordi området indeholder flere lysåbne naturtyper (marker, overdrev og ådalens enge) i hegnslinjen og gamle bøgebevoksninger med større afstand mellem træerne. Hegnet opsættes efter etablering af arbejds sporet, som udgangspunkt i rette linjer mellem strammepæle i princippet trukket efter en snor. Dog således, at særligt gamle træer eller træer med hulheder bevares (bilag 1).

Der etableres et udslusningshegn i den sydvestlige del af indhegningen, hvoraf ca. halvdelen er et midlertidigt hegn, der kan sættes op efter behov. Udslusningshegnet anvendes i forbindelse med udsættelse af dyr i naturnationalparken. Når dyrene ankommer til naturnationalparken, opholder de sig en tid i det lille udslusningshegn, hvor der kan føres opsyn med, at de har det godt, inden de lukkes ud i den store indhegning. Udslusningshegnet kan efterfølgende benyttes, hvis der er behov for at udsætte yderligere dyr eller tilse/udtage dyr. Arbejdsplads (skurvogne, byggestrøm, oplag af materiale) vil i hegnets anlægsperiode blive placeret på p-pladser, etablerede veje og lignende robuste arealer.

Pælene håndteres maskinelt (pga. størrelse og vægt), og nedrammes med en traktormonteret pælenedrammer. Naturstyrelsen skønner, at kun en ganske lille andel af pælene vil skulle graves ned.

Etableringen af færisterne i eksisterende kommuneveje vil foregå ved udgravning af råjord og opfyldning med stabilgrus. Herefter støbes en betonramme, hvori færisten placeres.

Udover hegnet etableres flydespærringerne, der kobles på hegnet. Flydespærringer etableres fra vandsiden fra båd og forankres på bunden. Sektionerne sammenkobles fra vandsiden. Landhegn etableres både fra land- og vandsiden. Fra landsiden anvendes køretøj på ballondæk eller køreplader.

Selve hegnsopsætningen vil samlet set, med etablering af færister og flydespærringer, have en varighed på ca. 3,5 måned. Der vil blive arbejdet i dagtimerne. Etablering af flydespærringer er anslået til at vare ca. 3 uger.

På en række steder er terrænet særligt blødt eller vådt. Jf. sædvandlig praksis vil der blive anvendt lettere grej og/eller køreplader. Kørsel med traktor mv. i arbejdsområdet vil give en forstyrrelse af de øverste jordlag. Forstyrrelsen af jordbunden vil være begrænset til selve arbejdsområdet.

På baggrund af valg af materiale til hegnet og deraf dets robusthed, har Naturstyrelsen vurderet, at en strømførende tråd på indersiden af hegnet, ikke vil være nødvendig. Såfremt det skulle vise sig, at dyrenes pelspleje på hegnet er problematisk i nationalparken, vil der kunne eftermonteres eltråd.

Driftsfasen

Hegnet placeres forskudt i arbejdsområdet, således at traktor (med hegnsruller og pælenedrammer) kan køre i arbejdsområdet under opsætning. Efter hegnets etablering bibeholdes transportlinjen på hegnets inderside (hvor terrænet tillader det) til det løbende tilsyn med hegnet. Transportområdet skal sikre passage for ATV/4WD.

Arbejdsområdet holdes åbent i en bredde på ca. 2 m, så hegnet kan tilses og repareres, og opvækst i og ved hegnet holdes nede. Materialevalget i hegn og pæle giver hegnet en forventelig levetid på 15-20 år. Der vil skulle ske et løbende tilsyn med hegnet for at sikre, at det er tæt. Der forventes tilsyn med hegnet min. 1-2 gange per måned. Fjernelse af opvækst vil fremadrettet ske løbende. Hyppigere i perioder med eksempelvis meget blæst/stormfald eller perioder hvor der er dyrevelfærdsbehov, som kræver særlig opmærksomhed på hegnslinjen. I forbindelse med tilsynet vil huller i hegnet skulle repareres, ligesom der forventeligt vil ske udskiftninger af enkelte hegnspæle undervejs i hegnets levetid. For at sikre fremkommeligheden af transportlinjen vil der blive nedskåret evt. træopvækst.

Flydespærringerne tilses og vedligeholdes/udskiftes, når dette bliver nødvendigt.

2) Biodiversitetsfremmende tiltag

Formålet med de biodiversitetsfremmende tiltag er naturgenopretning, som betyder at potentialet for udvikling af biodiversiteten øges, og præget af hidtidig forstlig drift udviskes, så en vildere og mere naturlig skov kan få lov at udvikle sig. Tiltagene fremmer udviklingen af processerne, som uden genopretningstiltagene ville kunne vare 50-100-150 år. Tiltagene følger Naturstyrelsens overordnede retningslinjer for forvaltning af urørt skov (bilag 10).

Biodiversitetsfremmende tiltag omfatter strukturfældninger, veteranisering af træer, fældning af oversøiske træarter og ikke hjemmehørende europæiske træarter, samt håndtering af invasive arter (bilag 2).

Strukturfældninger i yngre løvtræ (<80 år) finder i særlig grad sted i unge og meget ensartede ege- og bøgebevoksninger, som bl.a. blev plantet efter stormfaldet i 2005. Fældningerne i yngre løvtræ og i nåletræ sker ved hjælp af skovningsmaskine. Skovningsmaskine og udkørselsmaskine færdes udelukkende på det net af permanente kørespor (ikke befæstede), som allerede er blevet udlagt som led i den naturnære skovdrift i årene efter 2004. Brugen af skovningsmaskine og efterfølgende udkørsel af tømmer (kun fra bevoksninger med rødgran samt andre ikke hjemmehørende nåletræarter) vil give forstyrrelser ift. jordbunden på køresporene svarende til i den hidtidige skovdriftsudnyttelse af disse bevoksninger. I løvtræ ældre end 80 år og yngre end 150 år gennemføres strukturfældningerne motormanuelt (dvs. med motorsav). Idet der ikke skal hentes træ ud af disse ældre løvtræbevoksninger, vil omfanget af kørsel i bevoksningerne være begrænset til evt. tilfælde af indtrækning af risikotræer. Evt. forstyrrelse af jordbunden vil derfor alene være knyttet til selve fældningen. Arbejdet med strukturfældninger forventes at vare 1-2 dage per hektar per areal. Strukturfældningerne forventes at blive gennemført over 2 vintre/skovningssæsoner, så der kan tages de fornødne hensyn til bl.a. vejrlig.

Ved veteranisering laves der bevidste skader på stående, levende løvtræer, som skaber mulighed for langsom nedbrydning, og som derved medvirker til at accelerere forekomsten af dødt ved i naturnationalparken. I Fussingø består veteraniseringen af træer i basal brænding, beskadigelse af barken (hel eller delvis ringning eller i partier) og savning/skæring af hulheder. I ældre bevoksninger og på arealer i bevoksningerne <80 år, hvor maskinen ikke kommer, vil der blive gennemført veteranisering manuelt. Der er tale om få og små indgreb, som giver en kortvarig (få timer) forstyrrelse. Veteranisering i løvtræbevoksningerne finder i dag også sted som led i den eksisterende naturnære skovdrift i området.

I rødgranbevoksningerne, som er plantet i større, ensaldrende og homogene bevoksninger, gennemføres delvise rydninger eller kraftige strukturfældninger. De ældre bevoksninger strukturfældes i mindre grad. Samlet vil der ske delvis rydninger og strukturfældninger på ca. 29,6 ha i bevoksninger af rødgran, der ikke er habitatnatur. Bevoksninger med øvrige nåletræer i form af lærk og andre europæiske nåletræarter (fx ædelgran) ryddes delvist, og der frifældes omkring hjemmehørende løvtræer, så disse har mulighed for at klare sig i konkurrencen.

Fældningsindsatsen i forhold til oversøiske træarter som røddeg, tsuga, cypres, thuja, grandis, douglasgran, sitkagran og nobilis, vil ske overensstemmelse med træartens selvfornyelsespotentiale. Enkelte oversøiske træarter kan bevares som

enkeltstående træer eller træer i holme, hvis de har særlig biologisk eller landskabelig værdi. Indsatsen for at reducere omfanget af sitkagran og tsuga, som ikke spises af dyrene og har en aggressiv selvfor yngelse, vil være mest intensiv, og de vil som udgangspunkt blive fjernet (bilag 2 og bilag 10).

I forbindelse med Naturstyrelsens eksisterende, løbende overvågning bekæmpes og reguleres invasive arter som hidtil.

Efter anlægsfasen og fremadrettet vil der motormanuelt kunne nedskæres/fjernes eventuel opvækst fra invasive arter samt ikke-hjemmehørende arter, der opfører sig aggressivt selvfor yngende som fx sitka og tsuga.

Der vil som led i disse tiltag desuden ske lysstilling af værdifulde veterantræer.

3) Genopretning af naturlig hydrologi

I forbindelse med Naturnationalpark Fussingø forventes gennemført 8 mindre delprojekter med genskabelse af naturlig hydrologi. Det der typisk er sket i det kuperede terræn i Fussingø er, at de små vandløb er blevet udgrøftede, og der er lavet sidegrøfter i toppen af vandløbene for at udvide dræningseffekten. En del af vandløbene passere skovveje, hvor de er rørlagt under vejen. Derudover er der grøftning i dele af skovene, samt drænrør i markerne og drænrør og større grøfter i engene ned mod Skals ådalen. Projekterne skal genskabe så naturlige forhold som muligt uden at påvirke naboarealer eller den opretholdte infrastruktur (fx kommuneveje og bygninger). Det samlede maksimale areal, der påvirkes af projekterne er ca. 88 ha (bilag 3). Engarealerne og særligt de tidligere marker, der indgår i de 88 ha påvirkes kun delvist.

Alle hydrologiprojekter er forskellige mht. omfang og beliggenhed (geografi og topografi). I sin udførsel har hydrologiprojekterne i naturnationalparkerne nogle fællestræk med de mere klassiske vådområdeprojekter i det åbne land, hvor de konkrete aktiviteter består i bl.a. ophør med dræning, lukning af grøfter, ophør med bortpumpning af vand m.v. I Fussingø arbejdes der desuden også med at genskabe de naturlige vandløbsprofiler, hvor de er rørlagt under veje samt lukning af afvandingsgrøfter på kuperede arealer.

Fussingø ligger på vandskellet mellem Nørreåen og Skalsåen. Vand, der forlader området mod vest, ender i Nørreåen som via Gudenåen har udløb i Randers Fjord. Vand, der forlader området mod øst, løber til Skals Å, der ender i Hjarbæk Fjord, som er en del af Limfjordsystemet. Mængden af vand, der tilføres de to vandløbssystemer fra indsatsområderne i naturnationalparken, vil være uændret over tid, mens der teoretisk vil ske en ændring af afstrømning til vandløbene, som følge af at drænsystem og grøfter afbrydes. Indsatsen vil medføre en ændring i hastigheden, hvormed vand fra nedbør tilføres til vandløbssystemerne.

Naturstyrelsen oplyser i ansøgningsmaterialet, at der tidligere i området er gennemført hydrologiprojekter, og at det drejer sig om fjerne drænrør i marker og tildække grøfter. Både Kardammen, Søndermade og Møllebækmade er således blevet genskabt som lavvandede søer. Dertil er der gennemført genslyngning af Møllebækken.

Et større LIFE-projekt med genopretning af højmoser er lige nu under udførelse i Tuemosen i det nordvestlige hjørne af naturnationalparken. Projektet skal sikre en forbedret hydrologi, ligesom der vil ske en forbedring af levesteder for stor kærguldsmed. Projektet blev forlænget i 2020 og løber nu fra 1/8 2015-31/12 2023. Screeningsansøgningen om projektet i Tuemosen er screenet af Miljøstyrelsen, der har truffet afgørelse 12. december 2019 og vurderet, at projektet i Tuemosen ikke var VVM-pligtigt. Kommunen har den 20. maj 2021 meddelt en § 3-dispensation til udvidelsen, og har den 4. juni fremlagt projektet efter vandløbslovens bestemmelser, men træffer først afgørelse, når der foreligger en screeningsafgørelse.

Af ansøgningsmaterialet, væsentlighedsvurderingen, er angivet et kort med områder, som har potentiale for genopretning af hydrologi. Disse områder oplyser Naturstyrelsen om, at de endnu ikke har søgt kommunen om tilladelser til.

Miljøstyrelsen har den 24. juni 2020 modtaget ansøgning om screening af naturgenopretning af engene øst for Tuemosen fra Naturstyrelsen. Dette projekt behandles sammen med resten af Naturnationalpark Fussingø i screeningsafgørelsen for denne.

Anlægsfasen

Genetablering af naturlig hydrologi vil ske på forskellige måder rundt i naturnationalparken. I skov vil der fx ske tilkastning af sidegrøfter til et vandløb, hele grøfter, punktvis tilstopning af grøfter med jord, store sten eller stammer og bortgravning af hele eller dele af spærringer (ofte i form af vej-kasser i skovveje) med henblik på at genskabe fri passage i vandløb. Denne metode anvendes i fire områder: Hundeskoven, Sønderkov, Espelund og Hesselbjerg Skov.

Dertil sker der dræknusning og/eller grøftetilkastning på tidligere landbrugsarealer, navnlig Husbjerg mark og Hesselbjerg mark. Der vil desuden blive afbrudt drænrør, tilkastning af grøfter, samt opfyldning af drænbrønde på engarealerne Ko-eng, samt Møllekrogen.

Når der foreligger de nødvendige tilladelser, forventes realiseringen af de 8 hydrologiprojekter udført inden for en periode på ca. 1,5 år. De enkelte projekter kan realiseres inden for en periode på 1-6 måneder afhængig af nedbørsforholdene, som kan betyde, at arbejdet må ligge stille i perioder. Selve anlægsarbejdet ved den enkelte lokalitet (grøft, vandløb) vil være ganske kortvarigt, fra få timer til få dage.

Driftsfasen

Af ansøgningsmaterialet fra Naturstyrelsen fremgår, at der i størstedelen af området ingen drift vil være efter gennemførelse af projekterne. Dog kan det visse steder fortsat være nødvendigt at oprense eksisterende vandløb og grøfter af hensyn til vandafledning fra naboer eller omkring infrastruktur.

4) Udsætning af store planteædende pattedyr

I Naturnationalpark Fussingø etableres der helårsgræsning i form af samgræsning mellem kreaturer (stude), krondyr og rådyr. Området er karakteriseret ved en forholdsvis stor andel af lysåbne områder og er af Naturstyrelsen vurderet velegnet

til kreaturer. Derudover vurderes effekten af samgræsning med krondyr generelt at bidrage til en større grad af variation i kraft af forskelligartede forstyrrelser, fødepræferencer, frøspredning mm. Græsningen vil være medvirkende til opbygning af en varieret skovstruktur og betyde flere økologiske gradienter og varierede overgangszoner med mange forskellige typer levesteder til dyr og planter.

Anlægsfasen

I Naturnationalpark Fussingø etableres der helårsgræsning som udgangspunkt uden tilskuds fodring ved samgræsning mellem kreaturer (stude), krondyr og rådyr. Krondyr og rådyr vil leve i bestande med naturlig reproduktion. Krondyr og stude udsættes. Rådyr findes i området i forvejen. Der er beregnet en teoretisk bæreevne i Naturnationalpark Fussingø, som svarer til et dyretryk på ca. 158 kg dyr pr. ha.

Driftsfasen

Startbestanden vil være udgøre et lavere dyretryk end hvad der svarer til den beregnede bæreevne for området på 158 kg dyr pr. ha. Områdets bæreevne vurderes årligt efter vækstsæsonen på baggrund af vurdering af bestandsstørrelse, tilgængelig fødemængde og gennemsnitlig huldscore for dyrene.

5) Etablering af friluftsfaciliteter, herunder stier og veje

Friluftsfaciliteterne omfatter infrastruktur i form af skovveje og –stier og faciliteter i form af eksempelvis skiltning, parkeringsfaciliteter, lejrplads, shelterplads, bålplads og udsigtstårne. Der etableres tre udsigtsplatforme, nye shelters og et muldtoilet ved eksisterende lejrplads. Desuden opsættes kortborde med information om naturnationalparken ved mindre låger/indgange.

Der vil i området blive etableret hastighedsbegrænsning, bump og færister.

Der findes i dag ca. 19 km bilfaste skovveje i naturnationalparken. Skovvejene er ikke åbne for offentlig bil- og motorkørsel. Der er i dag opsat bom eller kæde ved en del af indkørslerne fra offentlig vej. Da behovet for skovveje til skovdrift forsvinder, nedgraderes det eksisterende net af skovveje, så ca. 2/3 af skovvejene fortsat vedligeholdes. De er farbare for dem, der har vejret på specifikke strækninger og for nødvendig arbejdskørsel til eksempelvis tilsyn med græsningsdyr eller friluftsfaciliteter og for bl.a. kørsel med hestevogne. Derved overgår ca. 7,5 km af de eksisterende skovveje til hidtidig arbejdskørsel til at være stier for eksempelvis gående og cyklister.

Nedgraderingen sker passivt over en årrække i takt med, at den løbende vedligeholdelse i form af rabatklipping og frirumsbeskæring ophører.

Anlægsfasen

En del af det eksisterende net af skovveje nedgraderes, så knapt 2/3 af skovvejene fortsat vil være farbare for kørsel. Ca. 1/3 af de eksisterende skovveje overgår til at være stier. En enkelt sti nedlægges, da den går gennem et meget fugtigt område. To nye stiforbindelser etableres langs med hegnets yderside, hhv. langs den sydvestlige del af naturnationalparken og langs det nord-syd-gående hegn nord for

Fussing Sø. Stier anlægges umiddelbart uden for hegn, og i begge områder er det på grænsen af de skovdækkede områder. Der kan være behov for at rydde opvækst enkelte steder i forbindelse med etablering af stier og friluftsfaciliteter. Stier vil blive ført uden om gamle, værdifulde træer og træer med hulheder.

Nye stier etableres ved afskrabning af topjord og udlæg af grus, hvor det vurderes nødvendigt af hensyn til fremkommeligheden. Herudover etableres enkelte nye friluftsfaciliteter inde i naturnationalparken for at styrke naturformidlingen og give brugere en bedre service i forbindelse med besøget i området. Dette drejer sig om etablering af toiletfaciliteter og madpakkerum i den gamle hestestald (del af eksisterende bygningskompleks omkring hovedbygningen i det indre hegn), etablering af ny parkeringsplads samt etablering af tre nye udsigtstårne med shelters samt shelters og muldtoilet ved eksisterende lejrplads.

Driftsfasen

Friluftsfaciliteterne plejes/vedligeholdes, jf. de overordnede retningslinjer for forvaltning af urørt skov. Det vil bl.a. sige, at deres tilstand sikres med slåning, maling af træværk, rydning af opvækst og fældning/beskæring af farlige træer omkring opholdsarealer og friluftsfaciliteter.

4. Begrundelse for afgørelsen

4.1 Lovgrundlag

4.1.1 Lov om naturbeskyttelse

4.1.1.1 Offentlighedens adgang, hegn og vildtets frie bevægelighed (§ 23, stk. 2)

Offentlighedens adgang til skove fremgår af naturbeskyttelseslovens § 23 og af bekendtgørelse nr. 852 af 27. juni 2016 om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

Efter § 23, stk. 2 må offentlighedens adgang ikke forhindres eller vanskeliggøres. Jf. § 23, stk. 2, 2. pkt. må der ikke opsættes usædvanlige hegn omkring skove. Bestemmelsen, tilsigter navnlig at undgå hegn, der ved deres højde, konstruktion eller materialevalg virker dominerende eller skæmmende, eller som hindrer vildtets frie passage.

Efter § 61 a, stk. 4 kan det uanset ovenstående tillades, at en naturnationalpark eller et område heri helt eller delvis indhegnes, med henblik på helårsgræsning. Offentlighedens adgang til og fra naturnationalparken må dog ikke forhindres eller vanskeliggøres unødigt. Vildtets frie bevægelighed skal endvidere opretholdes i videst muligt omfang.

Offentlighedens adgang

De nuværende adgangsveje bevares ved opsætning af 21 stilåger, 2 indgange til cyklister, herunder til MTB (mountainbike). Cykler og MTB kan også komme ind ad andre indgange – disse 2 er indgange med små færister til cykler og MTB og de er placeret, hvor et MTB spor krydser hegnslinjen). Herudover etableres 12 kørelåger af varierende bredde, herunder 3 kørelåger med elektrisk åbning.

I naturnationalparken etableres både stilåger, kørelåger og elektriske kørelåger. Stilågerne er 150 cm bredde. Kørelågerne varierer i bredde fra 300 til 450 cm. Det er dobbeltfløjede låger med hængelås eller lignende. Ligesom i dag vil der blive udleveret kode/nøgle til de brugere, der benytter disse indgange med Naturstyrelsens bomme og kæder (enkelte personer med vejret, hestevognskørere ol.).

Hovedindgangene er placeret, hvor de tre offentlige kommunale asfaltveje krydser hegnslinjen i det ydre og indre hegn. Hovedindgangene etableres med færister, kørelåge og stilåge.

Færisterne etableres i eksisterende veje. Bredden på den eksisterende vej udvides med 0,5-1,5 m på en strækning på ca. 5 m hhv. før og efter færisten. Der etableres desuden sideanlæg (vigespør) før og efter kørelågerne ved hovedindgangene således, at hestetrukne køretøjer kan passere hegnet. Der er tale om et bruttoareal på 125 m² (5*25 m), hvor der fyldes op med grusmateriale, så arealet kommer i niveau med vejen, og der kan køres på det.

For at tilgodese dyrenes behov for fred og ro, vil der i forbindelse med etablering af naturnationalparken blive ændret i omfanget af fri teltningsområder, og hundeskoven i områdets sydøstligste hjørne flyttes ud af naturnationalparken til Udskovene. Den endelige placering af den nye hundeskov besluttet efter dialog med brugerne.

I naturnationalparken arbejdes der strategisk med etablering af i alt tre stilleområder hvor naturnationalparkens dyreliv kan finde fred og ro. Dette understøttes af placering af afmærkede ruter, formidling samt ved håndtering af arrangementsansøgninger. Ved vejledning og information søges færdslen i naturnationalparken for de almindelig besøgende begrænset til et velafmærket system af forskellige stityper og de dertil knyttede opholdsområder.

Der vil blive etableret sammenbindende skovstier på både indersiden og ydersiden af hegnslinjen. Der sikres stiforløb ind/ud af naturnationalparken, og der sikres forbindelse med stiforløb uden for naturnationalparken. Det betyder, at der eksempelvis etableres indgange, alle steder hvor veje og stier leder ind i naturnationalparken, og at disse indgange bliver indrettet, så de er tilpasset de lokale konkrete behov. Eksempelvis er indgangene særligt indrettede med fx opstigningsbænk til ryttere på steder, hvor det kan tænkes, at der er behov for at kunne ride ind og ud af naturnationalparken. Dialogen og inddragelsen af friluftslivets erfaringer er meget vigtig for Naturstyrelsen, som derfor løbende har været og fortsat er i dialog med både lokale brugere og friluftslivets organisationer om evt. begrænsninger og muligheder. Den løbende dialog sker bl.a. i formaliserede brugerråd.

Enkelte større arrangementer vil blive henlagt til områder i Udskovene uden for naturnationalparken. Som hidtil vurderes fremtidige ansøgninger om organiserede arrangementer konkret, lige som samarbejdet med øvrige nuværende brugere af området vil fortsætte (vandrere, stavgængere, cyklistere, skovgæster m.v.).

På baggrund af ovenstående er det Miljøstyrelsens vurdering, at projektet lever op til § 61 a, stk. 4 i naturbeskyttelsesloven og dermed ikke vil forhindre eller vanskeliggøre offentlighedens adgang.

Hegnet – højde, konstruktion og materialevalg, samt vildtets frie bevægelighed

Omkring naturnationalparken opsættes et hegn med en højde på 2 m. Hegnet er et vildthejn af materialet stål og med træpæle (bilag 1). Træpælene er afbarkede pæle af akacie- eller robinietræ. For yderligere beskrivelse af hegnets udformning og materialevalg, se afsnit 3, pkt. 1 om etablering af hegn omkring naturnationalparken.

Naturstyrelsen har oplyst, at det på baggrund af valg af materiale til hegnet og deraf dets robusthed, er vurderet, at en strømførende tråd på indersiden af hegnet, ikke vil være nødvendig. Såfremt det skulle vise sig, at dyrenes pelspleje på hegnet er problematisk i naturnationalparken, vil der kunne eftermonteres eltråd.

Naturstyrelsen oplyser, at der er tale om et semipermeabelt hegn, hvilket vil sige, at mange fugle, insekter og mindre pattedyr på størrelse til og med rådyr, kan passere frit gennem hegnet. Således vurderer Naturstyrelsen ikke, at der vil være en barriereeffekt på faunas bevægelse ud og ind af naturnationalparken. Dette er med undtagelse af de græssende dyr i naturnationalparken, som ikke vil kunne passere hegnet.

Passage af fauna sikres med en maskestørrelse på 5-7,5 x 10-12,5 cm, og samtidig er hegnet ikke fastgjort til jordoverfladen. Mindre pattedyr vil derfor kunne grave/skubbe sig under hegnet. Der etableres desuden 40 vildtpassager, som placeres i forbindelse med eksisterende og kendte vildtveksler i terrænet. Den endelige placering vil ske så sent i processen som muligt for at sikre placering ved de på etableringstidspunktet mest anvendte veksler.

Hegnet krydser vandløb og grøfter tre steder, Fussing nye Bæk, langs Skals Å og Fussing Møllebæk (indre hegn). Ved krydsning sættes hegnet ikke ned i vandløbet. I stedet sikres hegnsvirkningen med hængende stålrør, der monteres på en separat kraftig tråd under hegnets undertråd (bilag 1). Da rørene hænger frit vil grøde og andet materiale i vandløbet samt pattedyr som fx odder kunne passere uhindret. Ved passage af vandløb nedrammes strammepæle ca. 1 m fra vandløbsbrink. Hegnet føres over vandløbet.

Færistene i vejene etableres i overensstemmelse med gængs praksis med faunapassager i form af 300 mm PVC-rør, der fører fra bunden af færisten til terræn. Der etableres hastighedsbegrænsning og bump før færistene samt hastighedsbegrænsning inden for hegnet.

Flydespærringerne vil blive opbygget af matsorte ikke reflekterende PEH rør i sektioner af ca. 50 m og med en diameter på ca. 50 cm. De vil blive lukket med påsvejsede endekapper og med ballast, der gør, at en tredjedel af røret er under vandlinjen. Dvs. at ca. 30 cm af spærringen vil være over vandlinjen. Sektionerne samles, og hver enkel samling forankres med kæder til en betonklods eller anker på bunden. Flydespærringen vil ikke fungere som barriere for spredning af planter og vil tillade passage for alle dyr på nær de græssende dyr i naturnationalparken.

På baggrund af ovenstående er det Miljøstyrelsens vurdering, at hegnet ikke har en højde, konstruktion eller er bygget af materialer, som virker dominerende eller skæmmende og at hegnet ikke hindrer vildtets frie passage.

4.1.1.2 Tilladelse til etablering af naturnationalparker (§ 61 a, stk. 3)

Af § 61 a, stk. 3 fremgår det, at forvaltningen af en naturnationalpark, der omfatter arealer inden for internationale naturbeskyttelsesområder, skal medvirke til gennemførelse af Natura 2000-planens mål for naturtilstanden. Der er udarbejdet en væsentlighedsvurdering for naturnationalparkens potentielle påvirkning på Natura 2000-område nr. N30, Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådale samt Skravad Bæk med habitatområde H30 og fuglebeskyttelsesområderne F14 og F24.

Miljøstyrelsens vurderingen fremgår af afsnit 4.1.3.1.1. nedenfor.

4.1.2 Lov om skove

4.1.2.1 Fredsskovpligtige arealer (§ 8, stk. 1, nr. 1-4)

Efter § 8, stk. 1 gælder følgende for fredsskovpligtige arealer:

- 1) Arealet skal holdes bevokset med træer, der danner, eller som inden for et rimeligt tidsrum vil danne, sluttet skov af højstammede træer.
- 2) Hugst bortset fra tynding må ikke finde sted, før bevoksningen eller det enkelte træ har opnået en alder eller dimension, hvor den er hugstmoden.
- 3) Arealet skal senest 10 år efter afvikling af en hugstmoden bevoksning opfylde kravet i nr. 1.
- 4) Dyrehold er forbudt. Forbuddet gælder dog ikke på arealer, der lovligt kan holdes uden træbevoksning, jf. § 10.

Stk. 1 gælder ikke for fredsskovpligtige arealer i en naturnationalpark omfattet af en tilladelse efter lov om naturbeskyttelse. Denne tilladelse medfører derfor en fravigelse af ovenstående krav og forbud, hvorfor der ikke kræves en dispensation fra § 8, jf. § 38.

4.1.2.2 Opførelse af bygninger, anlæg, samt terrænændringer og affald (§ 11)

Forbuddet i § 11, hvorefter der ikke må opføres bygninger, etableres anlæg eller gennemføres terrænændringer eller anbringes affald, gælder efter § 11, stk. 2, nr. 3 ikke i en naturnationalpark omfattet af tilladelse efter naturbeskyttelsesloven, som er nødvendig for at styrke området natur og biodiversitet.

Af de aktiviteter, som der gennemføres som led i etablering af Naturnationalpark Fussingø, dvs.:

- etablering af hegn omkring naturnationalparken
- biodiversitetsfremmende tiltag

- genopretning af naturlig hydrologi
- udsætning af store planteædende pattedyr, samt
- etablering af friluftsfaciliteter, herunder stier og veje

vurderer Miljøstyrelsen, at tiltagene tilsammen er med til at sikre projektets formål, dvs. at sikre større biodiversitet ved at skabe mere dynamik, større sammenhængende områder med pleje, bedre formidling og udbredelse af viden om de beskyttede naturtyper og arter i området, samt sikre genopretning af naturlige hydrologisk forhold.

4.1.2.3 Beskyttelse af egekrat, ydre skovbryn og småbiotoper (§§ 26-28)

Bestemmelserne i §§ 26-28 omhandler beskyttelsen af bevaringsværdige egekrat, ydre skovbryn af løvtræer og buske samt beskyttede naturtyper (småbiotoper).

Med denne tilladelse til etablering af Naturnationalpark Fussingø dispenseres fra skovlovens §§ 26-28 for så vidt angår aktiviteter i naturnationalparken, jf. § 38, stk. 2, som har følgende ordlyd:

”Miljøministeren dispenserer uanset stk. 1 fra §§ 26-28, for så vidt angår aktiviteter i en naturnationalpark omfattet af en tilladelse efter lov om naturbeskyttelse, medmindre det vil stride mod regler fastsat i medfør af § 46, stk. 4, nr. 2”.

Forpligtelsen til at varetage habitatreglerne i forbindelse med udstedelse af denne tilladelse er udført gennem en væsentlighedsvurdering af projektets eventuelle påvirkning af Natura 2000-området og bilag IV-arter. Se nærmere herom i afsnit 4.1.3.1.

4.1.3 Habitatbekendtgørelsen

Af habitatbekendtgørelsens § 6 fremgår:

Før der træffes afgørelse i medfør af de bestemmelser, der er nævnt i § 7, skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. De projekter, der omfattes af kravet om vurdering, er projekter, som ikke direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning.

§ 6, stk. 2

Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan der ikke meddeles tilladelse, dispensation eller godkendelse til det ansøgte.

Følgende sager efter naturbeskyttelsesloven er omfattet af § 7, stk. 2, nr. 9:

Tilladelse til etablering af en naturnationalpark efter naturbeskyttelseslovens § 61 a, stk. 1.

Af habitatbekendtgørelsens § 10 fremgår:

Ved administration af de i §§ 7 og 8 nævnte bestemmelser kan der ikke gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan

1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a), eller

2) ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b) i alle livsstadier.

§ 10, stk. 2.

Vurderingen skal fremgå af de afgørelser, der bliver truffet efter de i §§ 7 og 8 nævnte bestemmelser.

4.1.3.1 Væsentlighedsvurdering

Væsentlighedsvurderingens formål er at vurdere, om en plan eller et projekt kan påvirke et Natura 2000-områdes bevaringsmålsætninger væsentligt, og dermed om en konsekvensvurdering skal udarbejdes.

Vurderingen af, om en plan eller et projekt påvirker et Natura 2000-områdes bevaringsmålsætninger væsentligt, retter sig mod påvirkningen af de karakteristika og miljømæssige forhold, der kendetegner det konkrete Natura 2000-område, og herunder særligt de konkret fastsatte bevaringsmålsætninger for de arter og naturtyper, der er på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. EU-Domstolen har fastslået, at det skal anses som en væsentlig påvirkning, hvis en plan eller et projekt risikerer at skade bevaringsmålsætningen for det pågældende Natura 2000-område.

EU-Domstolen har dermed understreget, at påvirkningen skal vurderes ud fra, om den er så væsentlig, at de bevaringsmålsætninger, der opstilles i Natura 2000-planen ikke kan opnås, hvorefter naturtyperne og arterne skal være stabile eller i fremgang.

Det må antages, at en påvirkning som udgangspunkt ikke er væsentlig, f.eks.

- hvis påvirkningen skønnes at indebære negative udsving i bestandsstørrelser, der er mindre end de naturlige udsving, der anses for at være normale for den pågældende art eller naturtype, eller

- hvis den beskyttede naturtype eller art efter en konkret vurdering skønnes hurtigt og uden menneskelig indgriben at kunne opnå den hidtidige tilstand eller en tilstand, der skønnes at svare til eller være bedre end den hidtidige tilstand. Midlertidige forringelser eller forstyrrelser i en eventuel anlægsfase, der ikke har efterfølgende konsekvenser for de arter og naturtyper, Natura 2000-området er udpeget for at beskytte, er almindeligvis ikke væsentlig påvirkning.

4.1.3.1.1 Natura 2000

Naturnationalparken ligger i Natura 2000-område nr. N30, Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simsted og Nørre Ådale samt Skravad Bæk med

habitatområde H30 og fuglebeskyttelsesområderne F14 og F24. Naturnationalpark Fussingø udgør 3,4% af det samlede Natura 2000-område.

Etablering af en naturnationalpark omfatter aktiviteter som etablering af trådhegn, helårsgræsning, ændret forvaltningspraksis med henblik på en mere naturunderstøttende forvaltning (udlæg af urørt skov), genopretning af naturlig hydrologi og mindre ændringer af friluftsfaciliteter (omlægning og sammenbinding af stiforløb, udlæg af ny parkeringsplads, udsigtstårne, shelters og muldtoilet m.v.).

Det er på baggrund af naturnationalparkens placering inden for Natura 2000-område N30 vurderet, at en væsentlig påvirkning af Natura 2000-område N16, Tjele Langsø, kan udelukkes da projektet ikke indeholder tiltag, der kan påvirke naturtyper og arter over større afstande; f.eks. i form af øget næringsstofudledning eller ændringer i evt. vandudveksling mellem naturnationalparken og N16.

Naturstyrelsen har i sin ansøgning lavet en beskrivelse og vurdering af alle projektets delelementer og dets potentielle påvirkning på alle naturtyper og arter, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte. Disse aktiviteter er vurderet ud fra deres mulige påvirkning i henholdsvis anlægs- og driftsfasen for naturnationalparken, hvor denne opdeling er relevant.

Naturstyrelsen har i væsentlighedsvurderingen identificeret de forskellige delelementer af projektet, som vurderes at kunne forårsage følgende potentielle påvirkninger:

- Forstyrrelse og arealinddragelse ved hegning.
- Barrierevirkning fra hegn og flydespærring.
- Forstyrrelse og habitatændring fra genskabelse af naturlig hydrologi.
- Forstyrrelse og habitatændring fra fældning og veteranisering af træer
- Udlæg af urørt skov.
- Forstyrrelse og habitatændring ved etablering af ekstensiv helårsgræsning.
- Forstyrrelse og arealinddragelse fra etablering af nye stier og øvrige rekreative anlæg inden for parken samt konvertering af eksisterende veje til stier.
- Forstyrrelse fra øget trafik og rekreativ aktivitet.
- Forstyrrelse og arealinddragelse fra etablering nye stier og øvrige rekreative anlæg uden for naturnationalparken.

Miljøstyrelsen er enig i de identificerede mulige påvirkninger i anlægsfasen og driftsfasen, som kan grupperes i fem punkter:

- 1) Etablering af hegn omkring naturnationalparken - forstyrrelse af arter og arealinddragelse af habitatnaturtyper ved hegning, samt barrierevirkning for dyr og planter.
- 2) Biodiversitetsfremmende tiltag - habitatændringer i forbindelse med biodiversitetsfremmende tiltag, dvs. strukturfældninger, veteranisering, fældning af oversøiske træarter og ikke hjemmehørende europæiske træarter, bekæmpelse af invasive arter, samt udlæg af urørt skov.

- 3) Genopretning af naturlig hydrologi - påvirkning af naturtyper og arter i forbindelse med genskabelse af naturlig hydrologi.
- 4) Udsætning af store planteædende pattedyr - påvirkning af naturtyper og arter ved etablering af ekstensiv helårsgræsning.
- 5) Etablering af friluftsfaciliteter, herunder stier og veje - arealinddragelse og forstyrrelse i forbindelse med etablering af nye stier og øvrige rekreative anlæg for friluftslivet inden for og uden for parken. Dertil en forstyrrelse af arter som følge af øget rekreativ aktivitet, et øget besøgstal og øget trafik.

Begrundelse for projektets delelementer ift. Natura 2000

- 1) Etablering af hegn omkring naturnationalparken

Barrierevirkning for arter er behandlet i nærværende tilladelse, afsnit 4.1.1.1., samt nedenfor.

Anlægsfasen for etablering af hegn består i rydning af arbejdsbåndet, samt etablering af hegn med pæle og trådnethegn, samt etablering af flydespærre. Potentielt vil der kunne ske en inddragelse af habitatnaturtyper og levesteder for arter i forbindelse med rydning og etablering af hegn, ligesom der vil kunne være forstyrrelse af arter i både anlægsfasen og driftsfasen med vedligeholdelse.

I væsentlighedsvurderingen for Naturnationalpark Fussingø (bilag 8) oplyser Naturstyrelsen, at hegn og flydespærre passerer gennem eller langs flere kortlagte habitatnaturtyper. Det drejer sig om kransnålealge-sø, næringsrig sø, brunvandet sø, vandløb, nedbrudt højmose, rigkær, urtebræmme, bøg på mor med kristorn, bøg på muld, ege-blandskov, skovbevokset tørvemose, samt elle- og askeskov. Dertil passerer hegn eller flydespærre langs med eller igennem potentielle levesteder for damflagermus, odder, bæklampret og flodlampret. Arterne er enten på udpegningsgrundlaget for N30 eller bilag IV-arter.

Naturstyrelsen har samlet set vurderet, at hverken opsætning eller vedligeholdelse af hegn vil påvirke naturtyper eller arter, herunder bilag IV-arter og fredede arter, væsentligt.

Til grund for vurderingen lægges, at:

- For en række naturtyper og arter gælder det, at hegn og flydespærre etableres i god afstand til forekomster og levesteder.
- Selve etableringsfasen udgør en midlertidig forstyrrelse af jordbunden, arter og naturtyper. Anlægsfasen vil samtidig begrænse sig til op til en uges varighed på de enkelte strækninger og finder sted i et smalt arbejdsbånd (3,5 m) på land. Der er tale om et meget lille areal, der samlet vil blive kortvarigt påvirket som følge af etablering af hegn på land, samt af flydespærre, de fire steder, hvor hegn føres ud i vandet. På en række steder er terrænet særligt blødt eller vådt. Jf. sædvandlig praksis vil der blive anvendt lettere grej og/eller køreplader. Kørsel med traktor mv. i arbejdsbåndet vil give en forstyrrelse af de øverste jordlag. Forstyrrelsen af jordbunden vil være begrænset til selve arbejdsbåndet.
- Arbejdsbåndet er placeret sådan i bevoksningerne, at antallet af træer, der skal fældes i skovhabitatnaturtyper, er minimeret.

- Træerne står ikke tæt i en veludviklet bøgeskovtype, hvilket betyder, at der kun er behov for at fjerne få træer på store dele af hegnsstrækningen i habitattyper med bøgeskov.
- Hvor hegnet passerer skovhabitatnaturtyper, er der ikke tale om en arealinddragelse af naturtyperne. Det skyldes, at der, hvor der sker en rydning, ikke vil være tale om fjernelse af træer, som har betydning for naturtypens opretholdelse på arealet og funktionalitet, herunder for iboende arter.
- Etablering af hegnet i anlægsfasen sker uden unødvendig færdsel og i overensstemmelse med gængs praksis med brug af skånsomt maskinel på eller omkring naturtyperne. På strækninger i nord, hvor naturtypen vandløb med vandplanter forekommer, vil der blive anvendt lettere grej og/eller køreplader, jf. sædvanlig praksis. Kørsel med traktor mv. i arbejdssporet vil give en forstyrrelse af de øverste jordlag. Forstyrrelsen af jordbunden vil være begrænset til selve arbejdssporet.
- For flere naturtyper gælder det, at hegnet etableres langs strækninger, hvor der i forvejen har løbet et hegn gennem mange år.
- Hegnet vil op til forekomst af rigkær forløbe langs med en vejstrækning og ikke gennem den konkrete forekomst af naturtypen.
- En barrierevirkning af hegnet i vandløb kan udelukkes, da hegnet er semipermeabelt og tillader, at dyrene, som normalt benytter vandløbene og passerer disse, fortsat har mulighed for dette. Det drejer sig bl.a. om arterne bæklampret, flodlampret og odder.
- En væsentlig negativ påvirkning af odder eller dens levesteder som følge af etablering af hegn i og omkring nationalparken kan udelukkes, grundet den midlertidige og kortvarige karakter af anlægsarbejdet (der består i nedramning af hegnsplæ).
- Der vil i forbindelse med etableringen ikke blive fældet egnede raste- og/eller yngletræer for arter af flagermus (træer med hulheder og/eller råd) og etablering af hegnslinjen vil ske i løbet af dagtimerne.
- Anlægsfasen vurderes at være relativ kort (ca. fem måneder, hvor der arbejdes i enkelte områder af to omgange, således er der ikke tale om konstant forstyrrelse i hele området i de fem måneder).
- I anlægsfasen vil der på enkelte strækninger knuses småtræer og buske til terrænoverflade eller stød fra fældede træer nedskæres til max. 5 cm over terræn. Store løvtræer (gamle træer og træer med hulheder) vil i overensstemmelse med gængs praksis blive efterladt i arbejdssporet. Langs størstedelen af hegnslinjen er der enten en vej i dag, åbne naturtyper eller ældre, og dermed mere åbne, bevoksninger – primært med bøg, hvorfor omfanget af rydninger til arbejdssporet ikke er stort.
- Da der i forbindelse med hegning etableres jævnlige faunapassager, vurderes ulvens mulighed for spredning til området af være opretholdt, hvorfor en negativ påvirkning som følge af hegning kan udelukkes. Området vurderes generelt at være trafikeret og besøgt til at blive et yngle- og rasteområde for ulv. Anlægsfasen med hegnet vurderes ikke at påvirke arten negativt, idet der er tale om en midlertidig forstyrrelse i dagtimerne.

- Enkelte oversøiske træarter søges bevaret som enkeltstående træer eller træer i holme under forudsætning af, at de udgør et godt potentiale for rovfuglere.
- Langs størstedelen af hegnslinjen er der enten en vej i dag, åbne naturtyper eller ældre, og dermed mere åbne, bevoksninger – primært med bøg, hvorfor omfanget af rydninger til arbejdsområdet ikke er stort. Langs hegnslinjen uden for de angivne rydninger, vil der alene være tale om fældning af enkelte træer, buske og småkrat.

Miljøstyrelsens vurdering

På baggrund af ovenstående vurderer Miljøstyrelsen, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget i Natura 2000-område, N30, som følge af opsætning og vedligeholdelse af hegn i Naturnationalpark Fussingø.

2) Biodiversitetsfremmende tiltag

Strukturfældninger, veteranisering af træer og fældning af ikke-hjemhørende arter

Strukturfældningerne har til formål at sikre en mere uensartet bevoksning med træer i forskellige aldre og med flere lysninger. Af væsentlighedsvurderingen fremgår, at strukturfældninger vil fremme skovnaturtypernes strukturudvikling uden at ændre på den grundlæggende bevoksningstype (træart og alder) og at fældningerne vil følge de udstedte retningslinjer af Miljøministeriet. Naturstyrelsen vurderer, at det døde ved vil være med til at forbedre flere af de relevante strukturparametre for skovhabitattyperne, ligesom flere lysninger, plads til spredning af hjemhørende arter, mere dødt ved, plads til selvforyngelse, levesteder for flere blomstrende urter og dermed flere blomsterressourcer til insekterne, vil understøtte biodiversiteten generelt. Potentialet for udvikling af biodiversiteten øges, og præg af hidtidig forstlig drift udviskes, så en vildere og mere naturlig skov kan få lov at udvikle sig. Tiltagene fremmer desuden udviklingen af processerne, som uden genopretningstiltagene ville kunne vare 50-100-150 år.

Naturstyrelsen oplyser i væsentlighedsvurderingen, at strukturfældningerne fremmer udviklingen af overgangzonerne og på længere sigt sikrer variation mellem mere eller mindre lysåben skov, ligesom der skabes flere lysninger. Ud over disse oplysninger begrundes Naturstyrelsen et fravær af væsentlig påvirkning af naturtyper og arter med bl.a. følgende:

- Omfanget af forstyrrelser i forbindelse med strukturfældninger og veteraniseringer i skovhabitattyperne vil være kortvarige og midlertidige med naturgenopretning som formål, hvor der anvendes eksisterende kørespor eller motormanuel fældning. Evt. forstyrrelse af jordbunden vil alene være knyttet til selve fældningen.
- De lysbassiner, der etableres i skovhabitattyperne, har en størrelse på 0,1-0,5 ha (jf. retningslinjerne for urørt skov). Der vil således ikke være tale om rydninger eller større lysninger, men om lysbassiner, som vil svare til de naturgivne lysåbninger, der typisk opstår, når et enkelt træ eller en gruppe gamle løvtræer bryder sammen af ælde og giver plads til skovens foryngelse.

- Ær vil ikke udkonkurrere bøgen i bøgeskovtyper. Den generelle erfaring viser, at bøg let etablerer sig under ær igen, når disse er vokset ud af foryngelsesfasen (> 20 år) og herefter vil bøgen på sigt udgøre hovedtræarten igen. Generelt er bøg mere skyggetålende end ær, og derfor kan den i et langt tidsperspektiv forventes at være den dominerende træart, hvor de to arter forekommer og hvor selvforyngelse kan blive aktuel grundet biodiversitetsfremmende tiltag.
- Der vil ikke ske rydninger af skovhabitattyper eller i områder med levesteder for arter på udpegningsgrundlaget.
- Strukturfældningerne blive gennemført over 2 vintre/skovningssæsoner, under hensyn til vejrlig, så der undgås skader på jordbunden i forbindelse med kørsel i vådt føre.
- Idet der ikke skal hentes træ ud af ældre løvtræbevoksninger, vil omfanget af kørsel i bevoksningerne i driftfasen være begrænset til evt. tilfælde af indtrækning af risikotræer.

Ved veteranisering laves der bevidste skader på stående, levende løvtræer, som skaber mulighed for langsom nedbrydning, og som derved medvirker til at accelerere forekomsten af dødt ved i nationalparken. Ved udvælgelsen af træer følges de overordnede retningslinjerne for urørt skov (bilag 10).

Naturstyrelsen begrundes fravær af væsentlig påvirkning af naturtyper og arter, herunder yngle- og rasteområder for bilag IV-arter med, bl.a. at:

- Brugen af skovningsmaskine og efterfølgende udkørsel af tømmer (kun fra bevoksninger med rødgran samt andre ikke hjemmehørende nåletræarter) vil give forstyrrelser i forhold til jordbunden på køresporene svarende til i den hidtidige skovdriftsudnyttelse af disse bevoksninger.
- Der foretages rydninger af ikke-hjemmehørende nåletræer samt i ensaldrende, monotone rødgranbevoksninger. Ingen af disse områder vurderes i deres nuværende form at have værdi som raste-, yngle, eller overvintringssted eller som fødesøgnings-områder for arter af flagermus.
- I overensstemmelse med sædvanlig praksis fældes eller veteraniseres der ingen træer med hulheder eller andre træer med svampeangreb og råd, der er på vej til at udvikle hulheder, i forbindelse med dette tiltag. Træer med hulheder markeres i overensstemmelse med sædvanlig praksis ikke til veteranisering. Fældning/veteranisering foretages, så forstyrrelsen er kortvarig og finder sted i dagtimerne, hvor bl.a. flagermus ikke er aktive.

Udlægning af urørt skov

Naturstyrelsen vurderer, at udlægning af urørt skov vil påvirke alle berørte skovhabitattyper positivt. Vurderingen beror bl.a. på, at udlægning til urørt skov vil betyde et ophør af den kommercielle drift i området. Med tiden vil udlægningen til urørt skov resultere i flere træer med hulheder og råd, flere store og gamle træer, flere lysninger, samt en øget mængde dødt ved og veterantræer i habitatskovetyperne. Dertil vil der på sigt udvikles en mere naturlig hydrologi i områderne, som udlægges til urørt skov.

Udlægning af urørt skov forventes desuden at medføre flere egnede yngle og rasteområder for en række arter i området. Det drejer sig bl.a. om stor vandsalamander og flere arter af fugle, som vil påvirkes positivt af større heterogenitet, mere stående og liggende dødt ved, flere væltede stammer og store, gamle og krogede træer.

For flagermus vurderer Naturstyrelsen, at udlægning af urørt skov vil føre til et større udbud af levesteder. Dertil vil udlægning til urørt skov medføre et generelt større udbud af fødesøgningsområder og føderessourcer for alle arter af flagermus.

Miljøstyrelsens vurdering

På baggrund af ovenstående og samlet set vurderer Miljøstyrelsen, at biodiversitetsfremmende tiltag ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området negativt, samt at tiltagene er i overensstemmelse med Natura 2000-planen for området, herunder udkast til 3. generations Natura 2000-plan for området.

Miljøstyrelsen vurderer endvidere, at tiltagene med strukturfældninger, veteranisering af træer, samt bekæmpelse af invasive arter, samlet set vil understøtte og øge biodiversiteten i området, herunder bl.a. skovhabitattyper og arter, ved at skabe mere uensaldrende bevoksninger, mere dødt ved, flere træer med huller og råd, flere lysninger med skovbryn og ved at give plads til flere blomstrende træer og buske til gavn for insekter og en række arter i området.

Miljøstyrelsen er enig i vurderingen af udlægning af urørt skov, som på sigt vil påvirke flere af skovnaturtypernes strukturparametre, herunder aldersstruktur, mængden af dødt ved, samt antal veterantræer, positivt. Ligeledes vil ophør af skovdrift medføre færre forstyrrelser, ligesom udlægning af urørt skov vil bidrage med en øget biodiversitet, et øget fødegrundlag og flere egnede habitater for en lang række arter og til gavn for mange af fuglene i området.

3) Genopretning af naturlig hydrologi

Der forventes gennemført 8 delprojekter med genskabelse af naturlig hydrologi med et samlet areal på ca. 88 ha. Derudover gennemføres 2 projekter med hydrologisk genopretning i og nær Tuemosen som en del af LIFE-projektet Højmoser i Danmark.

Mængden af vand, der tilføres vandløbssystemerne Nørreåen og Skalsåen fra indsatsområderne, vil trods genopretning af naturlig hydrologi i området være uændret over tid, mens der vil ske en forsinkelse af afstrømning til vandløbene, som følge af at drænsystem og grøfter afbrydes.

På sydsiden af Fussing Sø genskabes den fri passage i vandløb og vandløbenes naturlige profil genskabes, Der er tale om grøftelukninger i skov, der har en påvirkning af jordbundens fugtighed i et helt afgrænset omfang.

En del af etablering af Naturnationalpark Fussingø består i at sikre genskabelse af en naturlig hydrologi i området. Der er tale om i alt 8 projekter med genskabelse af naturlig hydrologi på ca. 88 ha. Ændringer i hydrologien vil ske på baggrund af tilkastning af grøfter og knusning af dræn. I væsentlighedsvurderingen oplyser

Naturstyrelsen, at det er primært er vandets hastighed gennem området, der sænkes, og der sker ikke en ændring i vandmængde eller retning på det vand, der strømmer ud fra naturnationalparken eller ned til grundvandet. Generelt vil tilkastning af grøfter og knusning af dræn lokalt bevirke, at vandet vil strømme gennem området med en større forsinkelse, sammenlignet med i dag.

Et begrænset areal af hydrologiprojekterne overlapper med leve- og ynglesteder for arter på udpegningsgrundlaget for N30. Det drejer sig om levesteder for odder, stor vandsalamander og damflagermus. Dertil vurderes potentielle levesteder, herunder ynglesteder, for flere bilag IV-arter at blive berørt af hydrologiprojekterne, som også potentielt vil medføre udvikling af flere yngle- og rasteområder.

Naturstyrelsen vurderer, at ændringer i hydrologien ikke vil påvirke habitatnaturtyper eller arter væsentligt.

Vurderingen begrundes bl.a. med, at:

- For flere naturtyper og levesteder gælder det, at der ikke er hydrologisk kontakt til områderne, hvor der genskabes naturlig hydrologi, hvorved en påvirkning kan udelukkes.
- For flere naturtyper gælder det, at topografien bevirker, at vandet strømmer fra naturtypen til projektområdet, hvorved en påvirkning kan udelukkes.
- Ændret vandvolumen og opholdstid af vandet i områdets habitatsøer vil ikke ændre eller forringe vandkvaliteten.
- Tiltagene vil ikke medføre grænseoverskridende påvirkninger, som f.eks. øget kvælstofnedfald, dræning eller andet, der kan påvirke naturtyper på den afstand.
- Genskabelse af naturlig hydrologi vurderes at have lokale effekter i de områder, hvor hydrologien ændres.
- I anlægsfasen, hvor fritlægning af rørlagte vandløb finder sted, vil påvirkningen af vandløbet i form af øget sediment i vandsøjlen være kortvarig (timer-dage).
- Hvor der lukkes grøfter og knuses dræn reduceres vandmængden ikke til vandløb, men vil fremadrettet løbe i de øverste jordlag frem for via grøfter. Afstrømningen til vandløbene i området vil dermed ændre sig, blive mere jævn, og vandet får længere opholdstid.
- Lukning af grøfter og dræn vil medføre en sænkning af vandets hastighed gennem området og højere vandstand på engarealerne, hvor grundvandet bringes op i terræn.
- Lukning af grøfter i skovene vil lokalt føre til fugtigere forhold i det meget kuperede terræn, der findes i naturnationalparken. Fjernelse af spærringer (vejkasser) i vandløbene forbedrer de fysiske forhold i vandløbene og kan lokalt føre til en sænket vandstand, da de nuværende spærringer fører til opstuvning af vand opstrøms i skovene. Effekterne af disse tiltag vurderes, på baggrund af områdets kuperede topografi med stejle hældninger (for hydrologiindsatser i skovene mellem (4 % - 11,6 %) og indsatsernes placeringer i naturnationalparken, at være lokale og have meget begrænset

udbredelse. Der vil i perioder med meget nedbør være en hurtigere afstrømning fra de opstrøms liggende arealer.

- Den højere vandstand og stedvis vandmætning og iltfrie forhold fører til denitrifikation og deraf en reduceret kvælstofudledning, men knusning af drænrør fører til reduceret sedimenttransport i drænrørene og dermed reduceret fosforudledning til Søndermade.
- Ved at genskabe naturlig hydrologi vil der potentielt ske en tilbageholdelse af næringsstoffer i skoven, og der vil således ikke ske en mertilledning af næringsstoffer, som følge tiltagene. Dette kan samlet set betyde en mindre belastning af søerne i forhold til i dag.
- Hydrologiprojekter i Tuemosen og engene umiddelbart øst for denne, kan potentielt resultere i en stabilisering af vandstanden i selve Tuemosen. Da engene afvander til Skals Å-systemet mod nord, vurderes den positive påvirkning af Tuemosen dog at være begrænset.
- Hvor rigkær påvirkes af hydrologiprojekter og tiltag udenfor og op til mosen, sker ændringerne som led i et naturgenopretningsprojekt, LIFE-højmoser i Danmark. Rigkæret er jf. basisanalysen for området, truet af afvanding.
- Der vil, grundet terrænhældningen, ikke ske forsumpning eller opstuvning af vand i bøg på mor med kristorn og bøg på muld, hvorfor det vurderes, at bøg som hovedtræart ikke er være sårbar over for tiltaget, da der ikke tale om oversvømmelser eller høj vandstand i jorden, som arten ikke tåler.
- Ved at genskabe naturlig hydrologi skabes der iltfrie forhold i de områder, hvor vandstanden hæves. Det vil medføre en tilbageholdelse af næringsstoffer, en forøget denitrifikation og en reduceret udledning af opløst jern (reduceret potentiel okkerdannelse), hvilket potentielt kan betyde en mindre belastning af søer i området.
- En væsentlig negativ påvirkning af bæklampret eller dens levesteder som følge af genopretning af naturlig hydrologi i naturnationalparken kan udelukkes, da der ikke findes egnede levesteder for bæklampret i områderne omfattet af hydrologiprojekter.
- Der planlægges ikke hydrologiprojekter, der vil ændre på vandstanden i to vandhuller, som er kortlagt som levested for padde, men genskabelse af naturlig hydrologi på de tilstødende markarealer kan medvirke til at forbedre de kemiske forhold i disse vandhuller og vådområder, der fungerer som raste- og fourageringsområder, der ligger i hydrologisk forbindelse med det genskabte område. De anaerobe forhold forøger denitrifikation og reducerer mængden af kvælstof i området, mens knusning af dræn reducerer den direkte afstrømning af næringsrigt sediment til søer og vandløb. Forbedrede kemiske forhold i områdets vandhuller vurderes at udgøre en positiv påvirkning på stor vandsalamander.
- Da kun en mindre del af habitatnaturtypen vil blive berørt i forbindelse med hydrologitiltag, vurderes genskabelsen af naturlig hydrologi samlet at udgøre en neutral til svag positiv påvirkning af eksisterende elle-askesumpe inde i naturnationalparken. Hydrologitiltag vil betyde forbedrede forhold for naturtypen elle- og askeskov, da denne netop forekommer på fugtig til våd bund og særligt vandstanden er væsentlig for naturtypens tilstand. Elletræerne har desuden en naturlig fordel på de helt

våde arealer, da de tåler at stå med rødderne under vand i lange perioder i forhold til konkurrence fra skyggetræarter som bøg.

- Selve indgrebene i den enkelte lokalitet (grøft, vandløb) vil være ganske kortvarige, fra få timer til få dage.
- Genskabelse af naturlig hydrologi kan medvirke til at forbedre de kemiske forhold i de vandhuller, der ligger i hydrologisk forbindelse med områder, hvor den naturlige hydrologi genskabes. Da de anaerobe forhold forøger denitrifikation og reducerer mængden af kvælstof i området vil de kemiske forhold i områdets vandhuller forbedres, hvilket vurderes at udgøre en positiv påvirkning af de arter, herunder padder og guldsmede, som anvender vandhullerne.
- For flagermus gælder, at ændringerne i hydrologien vil kunne påvirke fødesøgningsområder. Projektet vurderes udelukkende at have gavnlige effekter i form af flere åbne vandflader og vådområder, flere fourageringsmuligheder og flere muligheder for rasteområder.

Miljøstyrelsens vurdering

Miljøstyrelsen vurderer, at ændringer i hydrologien vil kunne påvirke en række arter og naturtyper i området. Der er tale om både aktuelle og potentielle forekomster af naturtyper og arter. Miljøstyrelsen er enig i, at reetablering af naturlig hydrologi i området vil have en generel positiv effekt for dyre- og plantelivet i området. De vådere områder vil bidrage med flere fourageringsmuligheder for en række arter, flere områder med skovbevokset tørvemose, som potentielt vil kunne udvikle sig til højmose, et rigere insektiv, flere egnede yngle- og rasteområder for en række arter på udpegningsgrundlaget, fx padder og guldsmede, såvel som arter på habitatdirektivets bilag IV. Miljøstyrelsen er dermed enig i den positive understøttelse af dyre og plantelivet i området, ligesom hydrologiprojekterne vurderes at gavne biodiversiteten og styrke økosystemerne i området, på sigt og generelt.

I udkastet til 3. generationsplanen Natura 2000-plan for området er det anført, at *"ved ophør af afvanding i skov prioriteres udvikling af våde skovnaturtyper frem for skovnaturtyper tilknyttet tør bund"*.

Det er i Natura 2000-planen for området anført, at skovbevokset tørvemose kan nedprioriteres til fordel for højmose, ligesom det i Natura 2000-planen er anført, at der skal være plads til en forvaltning, som understøtter mere naturlige processer. Af 2. generations Natura 2000-plan for N30 fremgår, at der skal arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.

Miljøstyrelsen vurderer på baggrund af ovenstående, at etablering af Fussingø Naturnationalpark, for så vidt angår ændringer i hydrologien, er i overensstemmelse med retningslinjerne i både den eksisterende Natura 2000-plan for området, samt udkast til 3. generations Natura 2000-plan for området.

4) Udsætning af store planteædende pattedyr

Udsætning af større planteædende dyr i Naturnationalpark Fussingø vil kunne påvirke udpegningsgrundlaget og bilag IV-arter i området. Naturstyrelsen vurderer, at der er risiko for, at græssende dyr, som har adgang til søer og vandløb

i naturnationalparken, kan tilføre næringsstoffer i form af gødning, samt optrædning af bredder, brinker og søbund, hvilket potentielt kan føre til mobilisering af næringsstoffer fra sedimentet.

Græsningen vil desuden kunne påvirke skovhabitattypernes mulighed for selvforyngelse. Naturstyrelsen konkluderer i væsentlighedsvurderingen, at påvirkningen ikke er væsentlig. Derudover vurderer Naturstyrelsen, at der vil være en række positive påvirkninger af både naturtyper og arter i området, som følge af genopretning af naturlig hydrologi i området.

Miljøstyrelsens vurdering

Af væsentlighedsvurderingen fremgår det, at græsningen ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget, fugle eller arter, herunder bilag IV-arter, negativt. Til grund for denne vurdering lægges bl.a., at:

- Grundet et fremadrettet lavere græsningstryk på arealerne op til Skals Å, vil der ikke være en øget belastning af de grøfter og vandløb, som dyrene har adgang til, ligesom der heller ikke forventes en øget sedimenttransport eller næringstilførsel nedstrøms til Skals Å.
- De vandløb, der er målsat, ligger i naturlige slugter, hvor vandet samler sig og løber til søen/videre til Skals Å. Her er terrænet ofte relativt stejlt og udgør således ikke oplagte ruter for kvæget. De grøfter, som er etableret af skovdyrkningsmæssige hensyn, ligger ikke i naturlige lavninger, men i mange tilfælde på mere fladt terræn, hvor kvæget i højere grad kan forventes at færdes naturligt gennem området. Optrædning i disse flade grøfter vil ikke medføre sedimenttransport i samme grad, som det vil gøre i de naturlige vandløb, der har en større hældning, og påvirkningen af vandløbene vil derfor være begrænset.
- Det vurderes på baggrund af det kommende lave græsningstryk i naturnationalparken samt den rigelige tilgængelighed af steder med åbent, tilgængeligt vand, hvor dyrene kan drikke, at dyrene vil sprede sig ud over hele området, og påvirkningen ligeledes vil spredes ud, så de enkelte vandløb og søer ikke belastes i væsentlig grad. Det vurderes ligeledes, at etablering af helårsgræsning i naturnationalparken ikke vil føre til en øget næringsstofbelastning af området og de vandløb, der ligger nedstrøms.
- Nuværende græsning med heste på Grovebakke (frem til og med sommersæsonen 2021) har ikke betydet optrædning af søbunden eller bredzonen, selvom de kun har adgang til en kort strækning af søbredden, og dyret trykket har været højt om sommeren. Fra indhegningen ved Søndermade, der græsses af stude i helårsgræsning, er erfaringen ligeledes, at dyrene går ned og drikker, men bredderne er ikke trådt ned eller skadet.
- Ved en strækning på ca. 1,7 km af søbredden ved Fussing Sø, vurderes det, at det lange stræk af søbredden sammenholdt med det lave antal dyr, samt de mange andre adgangsmuligheder til vand i området (småsøer og vandhuller), ikke vil medføre en negativ påvirkning af Fussing Sø.
- I områderne omkring Søndermade og Fussing Møllebæk er græsningstrykket i dag højere end det, der vil blive fremadrettet, når naturnationalparken etableres og fra indhegningen ved Søndermade, der græsses af stude, er erfaringen, at dyrene går ned og drikker, men bredderne er ikke trådt ned eller skadet.

- De fleste kokasser afsættes, når koen rejser sig efter hvile eller under vandring på vej til græsningsstedet. Forholdsmæssigt mindre gødning afsættes under selve græsningen, eller mens den hviler. Dette forventes at føre til en netto-fjernelse af næringsstoffer fra de lysåbne områder, herunder søerne.
- Det vurderes, at de tungere typer af planteædende pattedyr ikke vil tiltrækkes af områdets gyngende og våde bund samt næringsfattige karakter i den berørte hængesæk (0,1 % af den samlede forekomst i området). Således vil en negativ effekt i form af optrædning undgås.
- De konkrete forekomster af rigkær inden for naturnationalparken er opstået på arealer, hvor der har været græsning de sidste 30-40 år, og hvor drænene ikke har været vedligeholdt. Græsningstrykket i naturtypen rigkær vil, efter naturnationalparkens etablering, blive lavere end det nuværende og i forekomsterne er der ikke registreret arter med lav tolerance for græsning.
- Ær vil ikke udkonkurrere bøgen i bøgeskovtyperne, fordi der er tale om et lavt græsningstryk og fordi evt. forbuskning, som følge af græsning fra kronstyr, blot forsinker bøgens vækst, og da bøgen kan etablere sig i spirely af stikkende buske i græsningsskove, vurderes det, at bøgens mulighed for at selvforynge sig trods græsning i naturnationalparken, vil kunne opretholdes. Ær forekommer kun i mindre omfang i naturnationalparken. Det vurderes tillige, at bøg på sigt vil være den dominerende art af disse to, når selvforyngelsesfasen er ovre og på sigt, da bøg er mere skyggetolerant end ær. Da ær trives bedst på muldbund vurderes arten heller ikke at udkonkurrere bøg i naturtypen bøg på mor.
- Det vurderes, at den samlede forekomst af bøg på mor i naturnationalparken, kun i mindre omfang vil blive beriget af næringsstoffer fra dyrenes efterladenskaber, da græsningstrykket bliver lavt samt at dyrenes gødning vil blive fordelt ud over det store samlede skovområde.
- Da græsningstætheden for hele naturnationalparken bliver lav, og da de store planteædende pattedyr også vil kunne drikke og bade i flere af naturnationalparkens søer, vurderes intensiteten i benyttelsen af vandløbet ikke at blive så høj, at den kan risikere føre til væsentlig skade af potentielle levesteder (strækning af Skalså) for bæklampret og flodlampret, ligesom arterne har mulighed for at flytte sig til andre egnede levesteder i vandløbssystemet, hvis de græssende dyr skulle vælge at bade, hvor arterne kan findes. Endvidere udgør naturnationalparken kun en meget lille del af arternes samlede udbredelse i habitatområdet. Arterne er ikke konstateret inden for Naturnationalparken.
- Et lavt græsningstryk i naturnationalparken vil medvirke til, at belastningen af de enkelte vandhuller begrænses betragteligt. En evt. optrædning af brinker og vandhuller som levesteder for arter i naturnationalparken, vil være lokal og begrænset. En lav dyretæthed vil ligeledes sikre en fordeling slitage i bredzonen af søer.
- Da de planteædende pattedyr kun i begrænset omfang (grundet et lavt græsningstryk) vurderes at påvirke eksisterende skjulesteder for odder, som tætte krat samt skjulesteder i forbindelse med hulrum i brinker,

under træerødder og lignende, vurderes det, at en væsentlig påvirkning af arten og dens levesteder kan udelukkes.

- For bilag I-arten isfugl gælder, at dens levesteder ikke vil påvirkes af etablering af en nationalpark: Der sker ingen væsentlige ændringer i artens fødesøgningsområder (søer og vandløb), ligesom de brinker og skrænter, som arten yngler i, ikke forventes at blive påvirket af etablering af nationalparken. Selvom der skulle nedtrædning af enkelte brinker, vil de store planteædende pattedyr stadig ikke have adgang til langt størstedelen af bredden langs Fussing Sø, hvor isfuglen fortsat har mulighed for at yngle.
- For tidvis våd eng vurderes græsning at have en positiv effekt, da de kortlagte forekomster med naturtypen i området, er præget af tilgroning.
- For skovnaturtyperne vurderes det, at der ved stormfald og opvækst af stikkende buske som tjørn, mirabel og slåen vil opstå områder, hvor dyrene ikke vil være i stand til at nå og dermed nedbide træerne indtil de er vokset over dyrenes bidhøjde, hvilket vil sikre naturtypernes mulighed for selvforyngelse i samme omfang som før etablering af nationalparken.
- Erfaringer fra Tofte Skov viser, at kvæg ikke bider særligt på bøgen, mens kronstyrer bider meget af løv og knopper, der forårsager forbuskning, der blot forsinker bøgens vækst.
- Et lavt græsningstryk vil understøtte skovhabitattypernes mulighed for selvforyngelse.
- Undersøgelser har vist, at græssende dyr primært omfordeler næringsstoffer fra lysåbne områder til deres rastesteder i skovdækkede områder, fortrinsvis arealer med nåleskov. Derfor vurderes det, at naturtypen kun i mindre omfang vil blive beriget af næringsstoffer fra dyrenes efterladenskaber. De skovdækkede områder, hvor dyrene hovedsageligt vil bidrage med tilførsel af næringsstoffer, vil ikke være sårbare over for denne form for påvirkning.
- Egen er særligt udfordret af skyggende træarter, ophør af græsning samt dræning i skovene, der hhv. gør skovene mørkere og giver bøgen en konkurrencefordel. Forstyrrelser, der skaber lyshuller og græsningseffekt i form af at holde skovene mere åbne, understøtter således egens foryngelse. Ligeledes vil genskabelse af naturlig hydrologi potentielt give egen en fordel i konkurrencen fra skyggetræer som bøg, da eg trives bedre på våd bund end bøg.

Miljøstyrelsen vurderer, og er enig i, at sikring af en kontinuerlig pleje med græssende kreaturer, kronstyrer og rådyr vil bidrage til at holde de lysåbne habitatnaturtyper lysåbne og dermed at tilgroning undgås. Dyrene vil desuden kunne hjælpe til med bekæmpelsen af invasive arter. Dertil er det ligeledes Miljøstyrelsens vurdering, at græsningen overordnet set vil skabe en større dynamik og variation i området til gavn for områdets naturtyper, arter og for området som helhed og økosystem. For skovhabitattypene vurderer Miljøstyrelsen, at de vil være i stand til at selvforynge sig i samme omfang, som før nationalparken etableres. Dette skyldes først og fremmest, at der i området sikres et ekstensivt græsningstryk. Miljøstyrelsen vurderer, at græsningstrykket er en afgørende faktor for, i hvilket omfang græsningen vil understøtte

biodiversiteten i området og ligeledes, at en skade på visse, mere følsomme naturtyper, vil kunne undgås, samt at selvforyngelse af fx ege-blandskov, er mulig. Miljøstyrelsen er enig i, at det fastsatte ekstensive græsningstryk, ikke vil skade naturtyper og arter, herunder fugle og bilag IV-arter, i området.

5) Etablering af friluftsfaciliteter, herunder stier og veje

Den mulige øgede trafik igennem området vil potentielt kunne medføre øget risiko for påkørsler og trafikdrab af arter på udpegningsgrundlaget for H30. Derudover vurderes det ændrede besøgstal potentielt at kunne medføre øget forstyrrelse, der især i yngletiden potentielt vil kunne påvirke de forstyrrelsesfølsomme arter. Samtidig med en øget interesse for området fra besøgende må der imidlertid også forventes en nedgang i mængden af gennemgående biltrafik som følge af hastighedsnedsættelse på vejene grundet udsætning af store planteædende pattedyr.

Friluftsfaciliteterne omfatter infrastruktur i form af skovveje og –stier og faciliteter i form af eksempelvis skiltning, parkeringsfaciliteter, lejrplads, shelterplads, bålplads og udsigtstårne.

Etablering af nye rekreative anlæg overlapper med naturtyperne bøg på muld, ege-blandskov, elle- og askeskov, samt registrerede eller potentielle leve- og ynglesteder for arterne stor vandsalamander og damflagermus. Derudover vurderes det endvidere, at etablering af stier og andre rekreative anlæg potentielt vil kunne påvirke bilag IV-arterne stor vandsalamander og alle flagermusarter.

Af væsentlighedsvurderingen for projektet fremgår det, at der er ikke kortlagt habitatnatur eller levesteder for bilagsarter på de arealer, hvor der anlægges ankomstfaciliteter/parkering. Det vurderes desuden, at etablering af stier og andre rekreative anlæg ikke vil være af et omfang, der vil kunne påvirke områdets økologiske funktionalitet for arter opført på habitatdirektivets bilag IV, ligesom det vurderes, at berørte habitatnaturtyper ikke vil blive påvirket væsentligt af tiltagene i projektet.

Miljøstyrelsens vurdering

Det vurderes, at anlæggelse af øvrige friluftsfaciliteter, som skiltning, parkeringsfaciliteter, lejrplads, shelterplads, bålplads og udsigtstårne. m.fl., ikke vil påvirke naturtyper eller arter i området væsentligt, ligesom et ændret besøgstal og ændret trafik i området, heller ikke vil påvirke arter eller naturtyper væsentligt. Vurderingen begrundes med, at:

- En række arter og naturtyper bliver ikke berørt af aktiviteterne, som enten har geografisk placering udenfor eller langt væk fra forekomster af naturtyper eller levesteder for arter.
- Flere arter i området vurderes, grundet deres biologi og manglende følsomhed overfor ovenstående forstyrrelser, ikke at være følsomme over for de forstyrrelser som anlæggelse og vedligeholdelse af friluftsfaciliteter, samt ændret trafik og besøgstal, medfører.
- Konvertering af eksisterende skovveje til nye stier samt sikring af eksisterende stisystemer vil ikke medføre arealinddragelse af

habitatnaturtyper, da det samlede omfang af stier i disse områder ikke ændres.

- I forbindelse med etablering af udsigtstårn i bøg på mor, vil det være nødvendigt at beskære enkelte grene på større træer og evt. foretage fældning af enkelte mindre træer. Omfanget heraf vil være ubetydeligt i forhold til naturtypens samlede udbredelse i H30, hvorfor det ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af habitatnaturtypens naturtilstand eller bevaringsstatus.
- Stierne i området er ikke placeret nær kendte ynglefremkomster af odder, og der er i naturnationalparken stadig store uforstyrrede områder som følge af planlægning af stiforløb, hvor arten også vil kunne raste og yngle i fred. Der etableres ikke nye stier i nærheden af registrerede fremkomster af odder.
- Stier og rekreative anlæg etableres alle i stor afstand fra kendte ynglefremkomster af fugle opført på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1, ligesom der udlægges store forstyrrelsesfrie områder uden stiforløb eller andre rekreative anlæg omkring egnede yngleområder. Det gælder fx for sortspætte, havørn, hvepsevåge og rød glente, som alle potentielt er sårbare over for forstyrrelser fra mennesker.
- I forbindelse med etablering af nye stier (primært uden om hegnet) kan der potentielt blive behov for rydning af mindre partier af underskov eller fældning af mindre træer. Omfanget heraf vurderes dog at være uvæsentligt i forhold til skovnaturtypernes samlede udbredelse i habitatområdet, hvorfor det ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af disse.
- Analyser fra Københavns Universitet viser, at borgerne kun i kort tid (defineret af forskerne som under 10 pct. af besøgstiden) færdedes borte fra vej- og stinettet. Analyserne viser også, at færre og færre borgere bevæger sig uden for veje og stier. Det vurderes derfor, at der ikke vil være forstyrrelser af arterne i området, herunder fuglene, som følge af ændret besøgstal.
- Reduceret kørsel igennem området med levesteder af stor vandsalamander, i forhold til i dag, vil reducere risikoen for trafikdrab.
- Etablering af naturnationalparken med eventuel ændret trafik, forventes ikke at medføre trafikdrab af flagermus. Hastigheden bliver nedsat og samtidig forventes langt de fleste besøgende at færdes i naturnationalparken i dagtimerne. Det forventes, at der vil være meget lidt gennemkørende trafik om natten, bl.a. grundet færreste og bump. Der udover forventes besøgende om natten alt overvejende at ville passere forbi evt. ynglefremkomster og ikke tage længere ophold, hvorfor forstyrrelserne ikke vurderes at påvirke den økologiske funktionalitet for flagermus i området.

Miljøstyrelsen vurderer overordnet, at Naturstyrelsen i væsentlighedsvurderingen har vurderet på de, for områdets arter og naturtyper, relevante aspekter af anlægsfase og vedligeholdelse af friluftsfaciliteter, samt den påvirkning disse måtte medføre på arter og naturtyper i området.

På baggrund af ovenstående er det Miljøstyrelsens samlede vurdering, at tiltagene er i overensstemmelse med bevaringsmålsætningerne i eksisterende Natura 2000-

plan og udkast til 3. generations Natura 2000-plan for område nr. 30, samt at øvrige arter heller ikke vil blive påvirket i væsentlig omfang, eller med indskrænkning af den økologiske funktionalitet som følge.

Konklusion

Miljøstyrelsen har på baggrund af Naturstyrelsens ansøgning foretaget en væsentlighedsvurdering i forhold til en mulig påvirkning af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. På baggrund af de fundne resultater, vurderer Miljøstyrelsen, at naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for det pågældende Natura 2000-område ikke påvirkes væsentligt. Dermed vurderer Miljøstyrelsen, at der ikke er behov for at iværksætte en konsekvensvurdering.

Miljøstyrelsen finder, at det kan udelukkes, at projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke Natura 2000-området væsentligt.

4.1.3.1.2 Bilag IV-arter

Habitatbekendtgørelsen fastlægger i § 10, stk. 1 og stk. 2 en pligt for myndigheder til at varetage beskyttelseshensyn i forhold til yngle- eller rasteområder for arter på habitatdirektivets bilag IV samt beskyttelsen af planter.

Pligten indebærer, at myndigheden i forbindelse med vedtagelse af planer eller afgørelser i sager skal sikre, at der ikke sker en beskadigelse eller ødelæggelse af yngle – og rasteområder for bilag IV-arter. Samtidig skal myndigheden sikre, at planter på habitatdirektivets bilag IV ikke ødelægges.

Beskyttelsen af bilag IV-arter gælder overalt i landet, dvs. ikke kun indenfor Natura 2000-områderne.

Miljøstyrelsens vurdering

Der er foretaget en vurdering af projektets potentielle påvirkning på bilag IV-arter, der enten kendes fra den kommende naturnationalpark, eller hvor der er/vil komme velegnede levesteder ud fra artens biologiske krav, og arten samtidig er udbredt i den landsdel (spidssnudet frø, stor vandsalamander, markfirben, grøn kølle-guldsmed, stor kærguldsmed, odder, ulv samt flagermusarterne dam-, vand-, trolde-, dværg-, pipistrel-, brun-, syd-, langøret og frynseflagermus).

For alle disse arter vurderes etablering af Naturnationalpark Fussingø og de forskellige delelementer, at områdets økologiske funktionalitet vil kunne opretholdes. Dette indebærer også, at der ikke vil ske beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for disse arter i deres naturlige udbredelsesområder.

Vurderingen af evt. påvirkning af den økologiske funktionalitet, samt yngle- og rasteområder for bilag IV-arter er indeholdt i væsentlighedsvurderingen for projektet. Sammenfattet beror vurderingen bl.a. på, at:

- For alle kendte og registrerede arter opført på habitatdirektivets bilag IV i området vurderes de aktuelle bestande ikke at blive påvirket af heget omkring naturnationalparken, da åbningerne i heget og dets placering,

giver dyrene mulighed for at passere hegnet og da anlægsfasen finder sted i dagstimerne.

- I forbindelse med fældning og rydning, samt veteranisering af træer vil der ikke blive fældet eller ryddet træer som er yngle- eller rasteområder for flagermus. Træer med hulheder markeres i overensstemmelse med sædvanlig praksis ikke til veteranisering. Fældning/veteranisering foretages med motorsav, så forstyrrelsen er kortvarig og finder sted i dagstimerne, hvor flagermusene ikke er aktive.
- Der foretages rydninger af ikke-hjemmehørende nåltræer samt i ensaldrende, monotone rødgranbevoksninger. Ingen af disse områder vurderes i deres nuværende form at have værdi som raste-, yngle, eller overvintringssted eller som fødesøgnings-områder for arter af flagermus.
- Et større areal med vanddækkede, våde og fugtige arealer samt områder med stående dødt ved og mere lysåbne forhold vurderes at øge mængden af egnede fødesøgningsområder- og føderessourcerne for de arter af flagermus, som jager over vand.
- Der planlægges ikke hydrologiprojekter, der vil ændre på vandstanden i de to vandhuller, der er kortlagt som levested for paddler.
- Stor vandsalamander vurderes ikke at være sårbar over for de forstyrrelser, der vil kunne opstå i forbindelse med gennemførelse af anlægsfasen med hydrologiprojekter, bl.a. fordi anlægsfasen foregår meget lokalt omkring de grøfter, der lukkes og i et kort tidsinterval (timer-dage).
- Udlægning af urørt skov vil medføre færre forstyrrelser fra skovningsmaskiner og anden arbejdskørsel for Natura 2000-området, levesteder for bilag IV-arter og naturtyper.
- Græsning vurderes at sikre et øget fødegrundlag for en række bilag IV-arter i området, da plejen vil bidrage til at skabe et øget insektliv.
- Med et lavt græsningstryk sikres det, at der ikke sker overgræsning, optrædning eller andre negative påvirkninger af områder med bl.a. spidssnudet frø og stor vandsalamander.
- Stierne er ikke placeret nær kendte yngleforekomster af odder, og der er i nationalparken stadig store uforstyrrede områder som følge af planlægning af stiforløb, hvor arten vil kunne raste og yngle i fred.
- Etablering af stier og andre rekreative anlæg vil ikke medføre arealinddragelse eller fældning af træer som udgør yngle- og/eller rasteområder for flagermus. Etablering og vedligeholdelse af friluftsfaciliteter vil ikke være af et omfang, der vil kunne påvirke områdets økologiske funktionalitet for arter opført på habitatdirektivets bilag IV.
- Flagermus vurderes primært at være følsomme overfor forstyrrelser omkring ynglelokaliteter i tidsrummet først og sidst på natten. De få personer, der befinder sig i skoven om natten/efter mørkets frembrud, vil altovervejende passere forbi eventuelle yngleforekomster og ikke tage længere ophold, hvorfor forstyrrelserne ikke vurderes at have nogen betydning for områdets økologiske funktionalitet for flagermus, og en negativ påvirkning af områdets økologiske funktionalitet for flagermus som følge af ændringer af trafik og besøgstal kan dermed afvises.

Ud over arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget og bilag IV-arter, er der registreret en række fredede arter af padder, krybdyr, karplanter, dagsommerfugle og fugle i naturnationalparkområdet. Det gælder for alle disse fredede arter, at etablering af Naturnationalpark Fussingø enten vil have en neutral påvirkning af arterne eller – i de fleste tilfælde – en entydig positiv påvirkning, da antal og areal af levesteder og føderessourcer i området øges i kraft af de tiltag (genskabelse af hydrologi, strukturfældninger og veteranisering, etablering af ekstensiv helårsgræsning og udlæg af urørt skov), der planlægges gennemført.

De fredede fuglearter i området ved Naturnationalpark Fussingø har en bred vifte af habitatpræferencer fra søer (f.eks. hættemåge og isfugl), vandløb (f.eks. bjergvipstjert), områder med rørskov (rørspurv og rørsanger), vådområder med krat (f.eks. nattergal), lysåbne, fugtige områder (f.eks. stær) til egentlige skovarter (f.eks. grønspætte og sortspætte), der vil nyde godt af den større heterogenitet i skoven med flere træer med hulheder og mere dødt ved. For alle disse levesteder gælder, at etablering af en naturnationalpark enten ikke vil påvirke levestederne, eller vil betyde større mængde og areal af levesteder og et forøget udbud af føderessourcer for de fleste arter af ynglefugle i og omkring naturnationalparken. Det vurderes derfor, at etablering af Naturnationalpark Fussingø vil påvirke rødlistede ynglefugle samt deres leve- og ynglesteder positivt.

5. Inddragelse af relevante myndigheder, den berørte offentlighed og involverede lodsejere

Miljøministeren nedsatte og udpegede medlemmer til to nationale arbejdsgrupper i løbet af efteråret 2020. Grupperne omfatter en videnskabelig arbejdsgruppe med repræsentanter inden for biodiversitet, dyrevelfærd, borgerinddragelse mm. og en arbejdsgruppe for interessenter med 18 organisationer repræsenteret. Derudover blev der nedsat en lokal projektgruppe til hver naturnationalpark med repræsentanter for lokale foreninger, brugergrupper m.m. I december 2020 – januar 2021 blev der afholdt det første møde i de to nationale arbejdsgrupper og de to lokale projektgrupper. Et udkast til projektforslag blev udarbejdet med udgangspunkt i input fra arbejdsgrupperne. En tilrettet projektbeskrivelse blev udarbejdet på baggrund af drøftelser med arbejdsgrupperne på møder i marts 2021. Forslaget til projektbeskrivelse og de overordnede retningslinjer for forvaltning af Naturnationalpark Fussingø kom herefter i offentlig høring i perioden fra d. 28. april til d. 23. juni 2021.

Inden udstedelsen af tilladelsen, har Miljøstyrelsen inddraget følgende relevante ministerier: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Kulturministeriet, Erhvervsministeriet, Transportministeriet samt Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet og Indenrigs- og Boligministeriet.

Under høringen af de ovenfor nævnte ministerier i perioden d. 31. maj 2022 til d. 14. juni 2022 fremkom ingen bemærkninger.

6. Offentliggørelse

Afgørelse om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Fussingø offentliggøres på Miljøstyrelsens hjemmeside (www.mst.dk) samtidig med, at tilladelsen meddeles Naturstyrelsen.

7. Tilsyn

Miljøministeren påser overholdelsen af reglerne i kapitel 8 a om naturnationalparker, jf. naturbeskyttelsesloven § 73, stk. 2. Miljøministeren påser herved, at påbud og forbud efter naturbeskyttelsesloven efterkommes, at vilkår der er fastsat i tilladelser overholdes, jf. § 73, stk. 4. Endvidere skal miljøministeren foranledige et ulovligt forhold lovliggjort medmindre forholdet har underordnet betydning, jf. § 73, stk. 5.

Tilsynskompetencen er ved skrivelse af 2. juli 2021 delegeret til Miljøstyrelsen.

8. Klagevejledning

Tilladelse til etablering af en naturnationalpark efter naturbeskyttelsesloven § 61 a, stk. 1 kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål, jf. naturbeskyttelsesloven § 78, stk. 4, af klageberettigede efter lovens § 86, stk. 1.

Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.naevneneshus.dk/. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk.

Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr, på 900 kr. for private og 1800 kr. for virksomheder og organisationer. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Du kan læse mere om gebyrordningen og klage på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenavnet/vejledning/>).

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der ikke modtages gennem Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde hertil. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Miljøstyrelsen, som videresender anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, der træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagefristen er 4 uger fra bekendtgørelse af afgørelsen på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Klage over afgørelsen har som udgangspunkt opsættende virkning.

Miljøstyrelsens afgørelse kan indbringes for domstolene inden 6 måneder fra afgørelsens offentlige bekendtgørelse.

Med venlig hilsen

Dato

Bilag

- Bilag 1 - Hegn
- Bilag 2 - Biodiversitetsfremmende tiltag
- Bilag 3 - Hydrologiprojekter
- Bilag 4 - Græsning
- Bilag 5 – Friluftaktiviteter
- Bilag 6 – Ansøgning om etablering af Naturnationalpark Fussingø
- Bilag 7 – Projektbeskrivelse
- Bilag 8 – Væsentlighedsvurdering
- Bilag 9 – Notat om nitrat
- Bilag 10 - Retningslinjer for forvaltning af urørte skove

Kopi til:

- Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
- Kulturministeriet
- Erhvervsministeriet
- Transportministeriet
- Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
- Indenrigs- og Boligministeriet
- Randers Kommune